

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/383
Toplantı Tarihi/Sayısı : 30.7.2024/49
Karar Numarası : 2024/712
Başvuran : U. A.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : 1-Sincan 2 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Müdürlüğü
2-Ankara İl Jandarma Komutanlığı
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın, Sincan 2 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan, Van F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna nakil edilmek suretiyle mağdur edildiği, nakil sırasında insan onuruna aykırı durumlara maruz kaldığı iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. 25/2/2022 tarihinde; Sincan 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan Van F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna nakil edildiğini, birinci derece yakınlarının Ankara'da ikamet etmeleri sebebiyle ziyaretine gelmelerinin zorlaştığını, çocuklarıyla iletişim kurmasının eğitimleri aksamadan mümkün olamayacağını, Ankara'dan Van'a gelmeleri halinde maddi külfete uğrayacaklarını,

b. Nakil işlemi sırasında kelepçesinin çıkarılmadan sevk edildiğini; yemek yerken ve su içerken kelepçelerinin çıkarılmadığını; tuvalet, abdest ve ibadet ihtiyaçlarını bildirmesine rağmen sadece tuvalet ihtiyacı için 1-1.5 saat mola verildiğini; nakil aracının klimasının bulunduğu ortamın hava akımını bozacak şekilde çalıştırıldığını; aşırı sıcak veya aşırı soğuk hava şartlarında nakledildiklerini; nakil sürecinde görevli Jandarma tarafından sigara dumanına maruz bırakıldığını; görevli personelin kendi aralarında argo ifadelerle konuştuklarını; yemek olarak ekmeğin içerisinde ince dilimli kaşar peyniri, bir paket tahin, bir paket pekmez, süt, elma ve su verildiğini bu yüzden beslenme düzeninin bozulduğunu iddia etmektedir.

3. Muhatap Sincan 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Kurumun 2003 yılında hizmete açıldığını, dolayısıyla oda ve eklentilerinde yıpranmaların meydana geldiği, buna müteakip Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün onayı ile 1/4/2022 itibarı ile bakım ve onarım sürecine başlanıldığı,

b. Kurumun kapasitesinin yetersiz kalması nedeniyle nakillerin yapılmasının zorunlu olduğu, İdare ve

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Gözlem Kurulu Başkanlığı tarafından mahpuslar hakkında 23/2/2022 tarihli ve 2022/... sayılı Durumlarına Uygun Ceza İnfaz Kurumuna Ayırma Kararı alındığı, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 23/2/2022 tarihli ve ... sayılı yazısı ile başvuran ile birlikte diğer tutuklu ve hükümlülerin nakillerinin uygun görüldüğü belirtilmektedir.

4. Muhatap Ankara İl Jandarma Komutanlığından alınan yazılı görüşte özetle;

a. 25/2/2022 tarihinde Muhatap Ceza İnfaz Kurumunun nakil aracı ile aynı suçtan mahkûmiyeti bulunan otuz mahpusun Van iline nakil edildiği, nakil işleminin mevzuata uygun şekilde gerçekleştirildiği, nakil sırasında, mahpus sayısı ve suç türü dikkate alınarak güvenlik ihtiyacı doğrultusunda kelepçe kullanıldığı, verilen molalarda mahpusların ihtiyaçlarının giderildiği,

b. 26/2/2022 tarihinde Elazığ 2 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda gece konaklanıldığı, sonrasında ise mahpusların Van F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna teslim edildiği, dolayısıyla başvuranın iddialarının gerçeği yansıtmadığı ifade edilmiştir.

5. Muhatapın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle;

a. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirleri Hakkında Kanun'un 56'ncı maddesi gereğince naklinin, Ankara'ya yakın bir ceza infaz kurumuna nakledilmesi gerekirken Ankara'dan 1200 km uzaktaki Van'a yapıldığını, zorunlu nakil nedeni ortadan kalktığına, tamirat ve tadilat işleri bittiğinde tekrar aynı kuruma naklinin yapılması gerektiğini,

b. Ankara'da bulunan avukatı ile görüşme imkânı kısıtlandığı için hukuki destekten yoksun bırakıldığını, nakil aracının bedensel hareketleri kısıtlayıcı olduğunu, aracın camlarının çift camlı olduğunu ve camların üzerinin ise çelik teller ile kapatıldığını, dolayısıyla saatlerce kelepçeli bir şekilde yolculuk yapmasının güvenlik ihtiyacından kaynaklanmayacağını iddia etmekte ve başvuru dilekçesindeki iddia ve taleplerini yinelemektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

6. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17'nci maddesinde yer alan düzenleme şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz..."

7. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde, Kurumun "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek." ile görevli olduğu düzenlenmiştir.

8. Aynı Kanun'un 17'nci maddesinde ise özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

9. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Karar türleri" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

"Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

10. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

11. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (1) bendinde, Kurumun görevleri arasında İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görev yapmak olduğu düzenlenmiştir. Aynı maddenin (i) bendi kapsamında da özgürlüğünden mahrum bırakılanların Kuruma yapmış oldukları başvurular incelenmektedir.

12. Başvuran; Sincan 2 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan, Van F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna zorunlu nakile tabi tutulduğunu, bu sebeple ailesiyle görüşmesinin zorlaştığını iddia etmiştir. Muhatap Kurum Sincan 2 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, naklin Kurum bina ve eklentilerindeki bakım ve onarım sebebiyle gerçekleştiğini, işlemlerin mevzuat hükümleri çerçevesinde yapıldığını belirtmiştir.

13. Anayasa Mahkemesi (AYM) içtihatlarında, mahpusların ailelerinin yaşadığı yerden uzak bir cezaevinde cezalarını infaz etmeleri Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Özel hayatın gizliliği*" başlıklı 20'nci maddesi ile ilişkilendirilerek ele alınmaktadır (AYM, *Sancer Ekim*, B.No:2018/27690, 7/4/2021, para. 46). Anayasa'nın mezkûr maddesine göre "*Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.*" Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatları incelendiğinde ise mahpusların ziyaretleri çok zor veya hatta imkânsız hale getirecek şekilde ailesinden çok uzakta bulunan bir cezaevinde tutma, aile hayatına müdahale anlamına gelebilir. Zira aile üyelerinin mahpusu ziyaret etme olanağı, aile hayatını sürdürmek için oldukça önemlidir. Dolayısıyla, cezaevi yetkililerin mahpuslara yakın aile üleriyle iletişimi devam ettirmede yardımcı olması onların aile hayatına saygı hakkının önemli bir parçasıdır. Bu çerçevede değerlendirildiğinde nakil taleplerinin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin özel ve aile hayatına saygı hakkı başlıklı 8'inci maddesiyle ilişkilendirildiği görülmektedir (AİHM, *Vintman-Ukrayna*, B.No: 28403/05 23 Ekim 2014, para. 84, 99, 104 ve 115).

14. Ele alınan içtihatlar doğrultusunda başvuranın bu iddiasının özünün özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında kaldığı anlaşılmıştır. Bu kapsamda başvuranın nakil talebiyle ilgili iddiasının, Kurumun ulusal önleme mekanizması görevi alanına girmediğinden kabul edilemez olduğu kanaatine varılmıştır.

15. Başvuran, 2 günlük intikal sürecinde sürekli kelepçeli olacak şekilde mola verilmeksizin yolculuk yaptıklarını iddia etmiştir. Muhatap Jandarma Komutanlığı ise nakil işleminin mevzuata uygun bir şekilde gerçekleştirildiğini nakil sırasında çok sayıda ihtiyaç molası verildiğini ayrıca gece için konaklamalı mola verildiğini belirtmiştir.

16. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "*Zorlayıcı Araçların Kullanılması*" başlıklı 50'nci maddesinde "*Kelepçe ve bedensel hareketleri kısıtlayıcı araçlar; Yetkili makamın önüne getirildiğinde çıkarılmak kaydıyla, sevk ve nakil sırasında kaçmayı önlemek için kullanılabilir.*" hükmü yer almaktadır.

17. JGY 456-3 (C) Ceza İnfaz Kurumlarının Dış Koruması İle Sevk ve Nakil Hizmetleri Yönergesinin "*Sevk veya Naklin İcrası*" başlıklı 24'üncü maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendinde, "*Hükümlü ve tutukluların kaçmalarını önlemek maksadıyla, kelepçe takmak, sevk edilenin koluna girmek, yeterli sayıda personel ile etrafında çember oluşturmak gibi sağlığa zarar vermeyecek gerekli bütün önlemler*

alınır. Alınacak emniyet tedbirlerinin derecesinin tayininde belirleyici olan tek husus güvenlik ihtiyacıdır. Güvenlik ihtiyacını değerlendirerek kelepçe takılmasına karar verme yetkisi birlik komutanındadır.” hükmü, (f) bendi ise “Hükümlü ve tutukluların kelepçelerinin anahtarları devriye komutanında bulunur. Kelepçeli görülen hükümlü ve tutukluların, ölüm, yaralanma, kalp krizi, ağır hastalıklar, zorunlu ihtiyaçlar gibi zaruri haller dışında kelepçeleri açılmaz. Kelepçenin zaruri hallerde açılması durumunda ise devriye komutanı tarafından, emniyet tedbirleri arttırılır ve daha dikkatli davranılır.” hükmü yer almaktadır.

18. Başvuranın kelepçeli bir şekilde naklinin gerçekleştirildiği iddiası yukarıdaki mevzuat hükümleri çerçevesinde değerlendirildiğinde, söz konusu uygulamanın mevzuat çerçevesinde olduğu ve başvurana yönelik uygulamanın kötü muamele niteliğinde bir uygulama olmadığı kanaatine varılmaktadır. Nakil sırasında mola verilmediği iddiasıyla ilgili olarak ise nakil sırasında başvuranın da aralarında olduğu mahpus kafilesinin 26 Şubat 2022 tarihinde gece Elazığ 2 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda konaklama için mola verdiği, mahpusların geceyi adı geçen Kurumda geçirdiği tespit edilmiş olup başvuranın söz konusu iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olduğundan kabul edilemez olduğu değerlendirilmektedir.

19. Başvuran, nakil aracının klimasının bulunduğu ortamın hava akımını bozacak şekilde çalıştırıldığı; aşırı sıcak veya aşırı soğuk hava şartlarında nakledildiklerini; nakil sürecinde görevli Jandarma tarafından sigara içildiği için sigara dumanına maruz bırakıldığını; görevli personelin kendi aralarında argo ifadelerle konuştuklarını; verilen yemeklerin beslenme düzenini bozduğunu iddia etmiştir. Bu iddialara ilişkin olarak muhatap Jandarma Komutanlığı ise iddiaların gerçeği yansıtmadığını, nakli gerçekleştiren jandarma personelinin mevzuata uygun hareket ettiğini ifade etmiştir.

20. AYM’ye göre tutuklu ve hükümlülerin işkence ve kötü muamele yasağı kapsamındaki güvenceleri açısından ilk değerlendirilmesi gereken husus idarenin uygulamalarının asgari ağırlıkta olup olmadığıdır. Mahkeme bu çerçevede yapılacak değerlendirmede olayın tüm koşullarının dikkate alınması ve müdahalenin yoğunluğu, süresi, fiziksel ve ruhsal etkisi gibi olguların göz önünde tutulması gerektiğini belirtmektedir (AYM, *Müjdat Gürbüz*, B.No: 2017/36529, 23/5/2018, para. 81).

21. Kötü muameleye maruz kalması nedeniyle mağdur olduğunu ileri süren kişilerin kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceklerini gösteren emare ve delil sunmaları gerektiğini de belirtmek gerekir (AYM, *Beyza Metin*, B. No: 2014/19426, 12.12.2018, para. 45). Başvuranın kötü muamele gördüğüne ilişkin anlatımları soyut iddiaları değil, somut fiillerin tasvirini içermelidir.

22. İşkence ve kötü muamele iddiaları konusunda AİHM “makul şüphe bulunmaması” ya da “bütün makul kuşkunun ötesinde” şeklinde bir kanıtlama standardı uygulamaktadır. Ancak Mahkeme, bu kanıtlamaya yeterince sağlam, kesin ve birbirleriyle uyumlu çıkarsamaların ve aynı ölçüde çürütülememiş maddi karinelerin bir arada bulunmasıyla varılabileceğini kabul etmektedir (AİHM, *İrlanda v. Birleşik Krallık*, B. No: 5310/71, 18.01.1978, para. 161).

23. Hem AİHM hem de AYM içtihatlarında işkence ve kötü muamele olaylarında mağdur olduğu iddia edilen kişilerin en azından kanıt başlangıcı olarak adlandırılacak bazı kanıtları ortaya koymaları gerektiğinin altı çizilmiştir. Somut olayda, başvuranın iddiaları ile muhatapın, başvuranın iddialarına ilişkin cevabi yazısı birlikte değerlendirildiğinde, başvuran ile muhatap Jandarma Komutanlığının ifadeleri arasında farklılıklar olduğu, olayın gerçek mahiyetini ortaya koyacak hususlara ilişkin verilerin yoksunluğu nedeniyle bir tespit yapmanın mümkün olmadığı, iddiaların doğruluğunu ispatlayacak başkaca herhangi bir bilgi, belge, ifade veya veri sunulmaması ve bu konuda elverişli bir delilin bulunmamasından dolayı söz konusu iddiaların kabul edilmez olduğu değerlendirilmiştir.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĐININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliĐine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileğine,

30/7/2024 tarihinde, Saffet BALIN'ın karşı oyuyla OY ÇOKLUĐUYLA, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Bařkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŐ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye

Ek: 2024/712 U. A. Kararı Saffet BALIN Karşı Oyu (1 Sayfa)

02.08.2024

KARŞI OY GEREKÇESİ

Karar Adı : U. A.
Karar Numarası : 2024/712

6701 sayılı Kanun'un 18'inci maddesinin birinci fıkrası "*Kurum, başvuruları ve resen yaptığı incelemeleri başvuru ve resen inceleme kararı tarihinden itibaren en geç üç ay içinde sonuçlandırır. Bu süre, Başkan tarafından bir defaya mahsus olmak üzere en fazla üç ay uzatılabilir.*" hükmünü haizdir. İlgili hüküm uyarınca başvuruların incelenmesi ve karara bağlanması için belirlenen sürenin azami olarak altı ay olduğu açıktır.

Somut başvuruda, yukarıda yer verilen normatif düzenlemedeki azami süreye uyulmadığı görülmektedir. Kurumumuzun insan kaynağı ile beraber değerlendirildiğinde mevcut durumdaki olağan dışı gecikmelerin makul görülebilmesi mümkün değildir. Kaldı ki aynı dönemde Kurumun insan kaynağının "tali" olarak değerlendirilebilecek faaliyetlere kanalize edildiği görülmektedir. Bu durum Kurumun insan kaynağının etkili ve verimli olarak kullanılamaması ve iş akış takiplerinin düzenli olarak yapılamamasının olağan sonucudur.

Mücbir sebepler hariç olmak üzere başvuruların öngörülen yasal sürede sunulmamasında sorumluluğu olan personel hakkında gerekli tahkikatın da yapılması gerektiği şerhiyle birlikte yukarıda sıralanan gerekçelerle sayın çoğunluğun görüşüne iştirak edilememiştir.

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu:

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>